

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

P 2 1 1 A 1 0 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

SLOVENŠČINA

Izpitna pola 1

Razčlemba neumetnostnega besedila

Ponedeljek, 31. maj 2021 / 60 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.

Kandidat dobi ocenjevalni obrazec.

Priloga z neumetnostnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

POKLICNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite oziroma vpišite svojo šifro v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalni obrazec.

Izpitna pola vsebuje 20 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom in jih vpisujte v izpitno polo v za to predvideni prostor. Pišite skladno s slovničnimi in pravopisnimi pravili, čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Pri nalogah izbirnega tipa izberite samo eno rešitev, če v navodilu ni določeno drugače. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

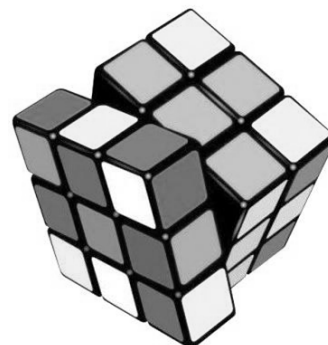
Ta pola ima 12 strani, od tega 3 prazne.

RUBIKOVA KOCKA

Avtorica članka: Maja Črepinšek iz revije *Moj malček*

Na začetku 80. let prejšnjega stoletja na avtobusih, avtobusnih postajah in v čakalnih vrstah, ki so se tista leta vile v bankah, na poštah in v trgovinah, najstniki še niso buljili v mobilne telefone. Po rokah so zavzeto vrteli pisano kocko, ki je vzbujala splošno zanimanje.

Prvi, ki so imeli Rubikovo kocko, so jo dobili v dar od koga, ki je potoval v Budimpešto proti koncu 70. let. Sprva so jo namreč prodajali le na Madžarskem, ker je bil izumitelj kocke madžarski kipar in profesor arhitekture Erno Rubik.

Profesor je kocko izumil leta 1974, da bi svojim študentom pomagal razumeti tridimenzionalne matematične probleme. Naslednje leto jo je patentiral in nato je njegova »magična kocka«, kot jo je poimenoval, postala izredno priljubljena po vsej Madžarski. Staršem je bila všeč, ker je bila didaktični pripomoček, najstnikom pa, ker so v sestavljanju kocke premagovali odrasle.

Erno Rubik je kmalu prepoznal komercialno vrednost svojega izuma. Kocka bi lahko osvojila tudi Zahod, toda uvoz in izvoz sta bila v tistih letih na Madžarskem še državno nadzorovana, zato prodaja v tujino ni bila preprosta. Šele jeseni 1979 so s podjetjem Ideal Toys sklenili pogodbo in začeli prodajati kocko tudi zunaj meja Madžarske. Preimenovali so jo v Rubikovo kocko in jo z velikim pompom predstavili na največjih sejmih igrač v Londonu, New Yorku, Nürnbergu in Parizu. Promocijo so podprli z močnim televizijskim oglaševanjem.

Rubikova kocka je s svojimi pisanimi barvami in preprosto obliko videti kot igrača za otroke, toda zanje sploh ni primerna, ker jo je preprosto le »razstaviti«. Preden prodreš v skrivnost ponovnega sestavljanja, traja precej dolgo. Potrebni so razvita prostorska predstava, spomin in logično mišljenje. Menda je celo sam Rubik sprva potreboval mesec dni, da jo je sestavil. Ko se je razširila po vsem svetu, so začeli prirejati tekmovanja, kdo jo bo hitreje sestavil. Sedanji rekord je 3,47 sekunde, navadni smrtniki pa jo sčasoma (in z veliko vaje) sestavijo v približno 20 sekundah.

Skrivnost sestavljanja se na začetku ni razlagala, saj bi se izgubil prestiž tistega, »ki zna«. Posnetkov rešitve na YouTubeu ali internetnih navodil pa tedaj seveda še ni bilo. Znanje je bilo tako ekskluzivno, da se je vedelo, kdo na šoli ali v soseski jo zna sestaviti. Šele sčasoma so se začeli širiti skrivnostni namigi, kot je »opazuj robne kocke in sredinska polja«. Več se ni povedalo nikomur. Marsikdo je kocko odložil, frustriran, da ni dovolj pameten. Med bolje prodajanimi izdelki v tujini so bile celo nalepke, ki si jih nalepil čez barvna polja, da si ustvaril videz sestavljene kocke ...

Prva navodila za sestavljanje kocke je že leta 1981 zapisal in izdal 12-letni Londončan Patrick Bossert. Knjiga, ki pri nas ni bila prevedena, je bila svetovna uspešnica, saj so prodali 1,5 milijona izvodov. Kock so po svetu prodali kar 300 milijonov!

Po letu 1985 je navdušenje nad Rubikovo kocko začelo usihati. Sedaj se nostalgичno vrača, čeprav je za marsikoga predvsem »tista igrača, ki me je frustrirala v osemdesetih«.

(Prirejeno po: revija Prostočasnik, jesen 2019.)

Prazna stran

Pozorno preberite izhodiščno besedilo in rešite naloge.

1. Dopolnite poved s podatki o avtorici in objavi izhodiščnega besedila.

Avtorica _____, ki je zaposlena pri reviji _____, je izhodiščno besedilo napisala za revijo _____ . Objavljeno je bilo v rubriki _____, in sicer _____ leta 2019.

(3 točke)

2. Katere tri trditve o izhodiščnem besedilu so ustrezne? Označite jih z X.

☐	Poleg naslova ima besedilo še nadnaslov.
☐	V naslovu je poimenovana tema besedila.
☐	Uvodni odstavek vsebuje povzetek celotnega besedila.
☐	Besedilo vsebuje različne nebesedne prvine.
☐	Besedilo je publicistično.
☐	Besedilo je poljudnoznanstveni članek.

(2 točki)

3. S katerim prevladujočim namenom je bilo napisano izhodiščno besedilo?

Avtorica je predvsem hotela

- A navdušiti bralce za sestavljanje Rubikove kocke.
- B predstaviti razvoj kocke in izzive njenega sestavljanja.
- C izraziti svoje navdušenje nad Rubikovo kocko kot igračo.
- Č predstaviti izumitelja kocke in njegovo poslovno žilico.
- D prepričati bralce, da je Rubikova kocka koristna igrača.

(1 točka)

4. Obkrožite DA, če je trditev v skladu z vsebino izhodiščnega besedila, ali NE, če ni.

Erno Rubik je kocko zasnoval kot otroško igračo.	DA	NE
Izumitelj je magično kocko po sebi poimenoval Rubikova kocka.	DA	NE
Ker je imel izumitelj premalo denarja za promocijo kocke v tujini, igrača sprva ni mogla prodreti na zahod.	DA	NE
Kocko so na največjih sejnih igrač razkazovali kot izjemno, vznemirljivo novost.	DA	NE
Za uspešno sestavljanje kocke je zelo pomembna zmožnost natančnega zaznavanja in dojemanja prostora.	DA	NE
Pri nas se je marsikdo razočaran in nezadovoljen odpovedal sestavljanju kocke.	DA	NE

(3 točke)

5. Katere podatke o Rubikovi kocki izvemo v izhodiščnem besedilu? Obkrožite tri ustrezne črke.

- A Kdaj je nastala.
- B Čemu je nastala.
- C Iz česa je narejena.
- Č Katere sestavne dele ima.
- D Kako se sestavi.
- E Kako so jo ljudje sprejeli.

(2 točki)

6. Kateri način razvijanja teme prevladuje v besedilu?

(1 točka)

7. Na podlagi podatkov v izhodiščnem besedilu odgovorite na vprašanja. Odgovarjajte v povedi/povedih.

- V osemdesetih letih je bilo sestavljanje kocke pri nas za marsikoga precejšen izziv. Kako so vrstniki gledali na posameznika, ki je kocko znal sestaviti?

- Zakaj v začetku osemdesetih let navodila za sestavljanje pri nas še niso bila dostopna?

- Kako si v današnjih dneh lahko pomagamo, če želimo dobiti navodila za sestavljanje kocke?

(4 točke)

8. Avtorica v 5. odstavku (Rubikova kocka je ...) pravi, da kocka sploh ni primerna za otroke. S katerima dokazoma utemelji svojo trditev?

1. dokaz: _____

2. dokaz: _____

(2 točki)

9. V 5. odstavku (Rubikova kocka je ...) je avtorica zapisala, da navadni smrtniki sčasoma sestavijo kocko v približno 20 sekundah. V povedi/povedih razložite, kdo so »navadni smrtniki« in pod katerim pogojem lahko dosežejo tak rezultat.

(3 točke)

10. Ali avtorica v izpisani povedi izraža svoje mnenje? Podčrtajte ustrezni možnosti ob poševnicah in utemeljite svojo izbiro z dvema dokazoma. Izpišite ju iz povedi.

Kock so po svetu prodali kar 300 milijonov!

Poved je o b j e k t i v n a / s u b j e k t i v n a . V n j e j j e / n i i z r a ž e n o a v t o r i č i n o m n e n j e .

Utemeljitev: 1. _____

2. _____

(3 točke)

11. V povedi/povedih napišite svoje mnenje o tem, zakaj so ljudje v tujini kupovali nalepke, jih lepili čez barvna polja in tako ustvarili videz sestavljene kocke.

(2 točki)

12. Dopolnite povedi.

Protipomenka besede *sestaviti* je _____.

Nadpomenka besede *kocka* je _____.

Sopomenka besede *izumiti* je _____.

Sopomenka besede *usihati* je _____.

(3 točke)

13. Beseda *sestavljanje* se v besedilu pojavlja v različnih oblikah.

13.1. Preberite izpisane dele povedi in določite, v katerem sklonu je podčrtana beseda.

Prva navodila za sestavljanje kocke je že leta 1981 zapisal ... Sklon: _____

Preden prodreš v skrivnost ponovnega sestavljanja ... Sklon: _____

/.../ ker so v sestavljanju kocke kmalu premagali odrasle. Sklon: _____

(2)

13.2. V katero besedno vrsto spada podčrtana beseda? _____

(1)

(3 točke)

14. V vsaki povedi podčrtajte pravilni glagol ob poševnici.

Kocka sprva ni m o r a l a / m o g l a prodreti na Zahod, ker je bil izvoz državno nadzorovan.

Izumitelj in podjetje Ideal Toys sta se m o r a l a / m o g l a dogovoriti o prodaji kocke na Zahodu.

Prvo kocko mi je podaril stric, ki nas je prišel o b i s k a t i / o b i s k a t, ko se je vrnil z dopusta na Madžarskem.

Gospa profesorica, ali ste že kdaj s e s t a v i l i / s e s t a v i l a Rubikovo kocko?

(3 točke)

15. Na črte napišite predlog z/s in pravilno obliko samostalnika v oklepaju.

Mladi so kocko sprejeli _____ (navdušenje).

Začetniki si pri sestavljanju lahko pomagajo _____ (posnetki) na spletu.

V šolskem časopisu so objavili utrinke _____ (tekmovanje).

(2 točki)

16. Preberite izpisano poved in rešite nalogo.

Šele jeseni 1979 so s podjetjem Ideal Toys sklenili pogodbo.

16.1. V izpisani povedi podčrtajte stavčne člene.

(2)

16.2. Kaj je avtorica izrazila z besedo *šele*?

A Da je bilo to pričakovano glede na čas izuma.

B Da je bilo to pozno glede na čas izuma.

C Da je bilo to zgodaj glede na čas izuma.

(1)

16.3. Izpisano poved preoblikujte iz tvorne v trpno. Novo poved napišite na črto.

(2)

(5 točk)

17. Kateri stavek v povedi je glavni? Katera odvisnika ga dopolnjujeta? Pod vsak stavek napišite pravilno rešitev.

Ko se je razširila po vsem svetu, so začeli prirejati tekmovanja, kdo jo bo hitreje sestavil.

_____ (2 točki)

18. Preberite izpisano tristavčno poved.

Rubikova kocka je s svojimi pisanimi barvami in preprosto obliko videti kot igrača za otroke, toda zanje sploh ni primerna, ker jo je preprosto le »razstaviti«.

Iz drugega in tretjega stavka izpišite naveznika besed, zapisanih v preglednici.

Beseda, na katero se navezuje	Naveznik
za otroke	
(Rubikova) kocka	

(2 točki)

19. V poved vstavite manjkajoča ločila.

Sprašujem se ali je Rubikova kocka ki je na videz zelo preprosta in pisana sploh primerna za otroke

(2 točki)

20. Napišite **javno obvestilo**.

Predstavljajte si, da ste Jan/Jana Peternej, predsednik Kluba Kocka, ki deluje na Šolskem centru Celje in organizira šolsko tekmovanje v hitrostnem sestavljanju Rubikove kocke. Napišite obvestilo za tekmovalce in njihove navijače, da tekmovanje, ki bi moralo biti v petek, 9. februarja tega leta, odpade. V obvestilu navedite razlog odpovedi in vse potrebne podatke o nadomestnem tekmovanju. Pišite na naslednjo stran.

(12 točk)

Prazna stran

Prazna stran